બનામે ખુદા.

યુનીવર્સલ નાટક મંડળી.

નુરાની મોતી.

નાટકના ગાયનો અને ટુંક સાર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
યુનીવર્સલ નાટક મંડળીના માલેકો.
મુંબઈ.

ડાયરેક્ટર—એજાજ હુસેન.
મુનશી—મઔલાબખ્સ હમદમ.

આ પુસ્તક તત્ત્વવિવેચક પ્રેસમા છાપ્યું છે

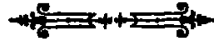
આવૃતી પહેલી.

૧૯૨૪

કીંમત ચાર આના.

મુબઈ—ભાયખાલા-પરેલ રોડ, ઘર નં૦ ૩૫૪૪, "તત્વવિવેચક"
છાપખાનામા રા૦ યશવંત કાશીનાથ પડવલે છાપ્યુ અને
મુબઈ-મરચન્ટ એન્ડ કું૦ ના જાફર મરચન્ટે
ઠેકાણુ-લેમીગટન રોડ પર પ્રસિદ્ધ કર્યુ

પ્રસ્તાવના.

"હુએ આસકા બાપ, ઔર નીરાસકી મા,"
"હોતેકી બહેન, મુસીબતકા દોસ્ત, દુનીયામે."
"જોરૂ હો સાથ, પએસા રહે ગાઠ,"
"જાગે સો પાવે, સોએ ગ વાએ, દુનિયામેં"

વ્હાલા પ્રેક્ષકો, સાધુના આ મોતી જેવા નુરાની શબ્દોની કીંમત કેમ આંકી શકાય? ખરેખર, દુનિયામા એમજ છે, આ જગતમાં ફક્ત આસનોજ બાપ છે પણ માતા! અહા માતા! બાપ, ભાઈ, બેહેન, બાયડી, બચ્ચાં છોકરા ભલે આપના ઉપર પ્રેમ કરે, પછી તે પ્રેમ સ્વાર્થી હોય કે શુદ્ધ હોય તે તો તેમનુ મન તથા ભગવાનજ જાણે! પણ માતાના પ્રેમની તુલના જગતની કોઈ પણ મોલ્યવાન વસ્તુ કરતા પણ વધારે શ્રેષ્ઠ હોય છે દીકરાનું દુઃખ જોઈ કોણ એવી સુણા હઈયાની માતા હશે કે જેને દુખ ન ઉપજે? અને–અને બેહેન–તો ભાઈ પાસેથી કંઈ પ્રાપ્ત થવાની આશા રાખે છે તેથીજ તે પોતાને બેહેન તરીકે મનાવે છે–બાકી ભાઈ તરફથી ઓછુ પડતાં આખ ફેરવતાં શી વાર? ખરો મીત્ર તેનેજ ગણુવો કે જે સકટમા સહાય કરે, બાકી તો બધા મોઢેના દોસ્તો ગણવા. સ્ત્રી પતીની સાથે હોય તોજ તે માનપાત્ર ગણાય છે. અને પઈસો જો ગાઠે હોય તોજ પ્રસગાનુસાર કામ આવે, તેમજ જાગે સો પાવે ઔર સોએ ગ વાએ, એ સીદ્ધાંત પણ સ્પષ્ટ છે.

ઉપલાજ દોહાના આધારે ત્રીસ વર્ષ પેહેલ્લા મુંબઈમાં પાટણકર સ ગીત નાટક મડળીએ સત્યવીજયના નામથી મરાઠી નાટક ભજવી બતાવ્યો હતો, અને તે દક્ષિણીઓમાં પ્રસંશાપાત્ર ઠરી ચુકયો હતો. ત્યારપછી થોડા વર્ષ રહીને ગેઈટીવાળી મુંબઈ

નાટક મંડળીએ તેનું ગુજરાતીમાં જયરાજના નામે અનુકરણ કર્યું હતું, તે પણ યશસ્વી પુરવાર થયું હતું. ત્યાર બાદ કેટલાં વર્ષ રહીને સ્વર્ગસ્થ કાવસજી પાલનજી ખટાઉએ કલકત્તામાં હીન્દીમાં ભજવ્યો હતો ત્યાં પણ આ નીતીમય દોહાએ ઠીક કીર્તી મેળવી હતી આજે અમે પણ એજ મૌલ્યવાન નુરાની મોતીના આધારે અમારી કપનીની શરૂઆત કરીએ છીએ, આશા છે જે આ અમારો પેહેલ્લો પ્રયાસ ગુણ તેમજ દોપોથી ભરપુર હશે, તો પણ પ્રેક્ષકો ક્ષીરહંસન્યાયથી ગ્રહણ કરી અમને ઉત્તેજન આપશે

મેસર્સ મરચન્ટ એન્ડ કંપની.

નાટકના પાત્રો.

નીતીસેન . ...નાટકનો નાયક.
સાધુ ....નીતીસેનનો માર્ગદર્શક.
શામદાસ... ....નીતીનો પીતા.
મુનીમ......... ....મુનીમ.
ચંદ્રસેન. ....નીતીનો સસરો.
સુંદરસેઠ ....જવેરી.
બદરીદાસ... .. . .સુંદરસેઠનો મેહેતો.
ન્યાયસેન............................ .. .નીતીનો મિત્ર.
હરદત્ત . . ..રાજા.
જગદેવ . ...એક વૃદ્ધ ગ્રહસ્થ.
છુટવા...... ....જગદેવનો દીકરો.
ગુદડુગોપાલ.. ....એક મોજીલો યુવક.

સ્ત્રીવર્ગ.

શાન્તા .. ..નીતીની માતા.
હરમણી.............................. નીતીની બેહેન.
રાગીની..................................હરમણીની દીકરી.
પાર્વતી.................................નીતીની સાસુ.
નલીની ....નીતીની સ્ત્રી.
કમલકુમારી................ ....રાજકુમારી.
દેવલ .. ..છુટવાની સ્ત્રી.
તાડીકા ....છુટવાની મા.

બનામે ખુદા

નુરાની–મોતી

નાટકનો ટુંક સાર.

અંક પહેલો.

પ્રવેશ પહેલો –ઈશ્વર સ્તુતી.

પ્રવેશ બીજો —સ્થળ–શામદાસ જવેરીની દુકાન.

દોલતપર મરી ફીટેલો કંજુસ પિતા શામદાસનો ધર્માચારી પુત્ર નીતિસેનપાસે ગરીબ ખેડુતો આવી ગઉ-રક્ષા માટે એક હજાર રૂપિઆની માગણી કરે છે, નીતિસેન આપવાની ઇચ્છા દર્શાવે છે. મુનિમ તેમ કરતા રોકેછે. નીતિસેન તેની પરવા ન કરતા રૂપિઆ આપેછે એક સાધુ સસારની બેવફાઈપર ગાતો આવેછે. નીતિસેન ફરી એક વાર તેજ ભજન સભળાવવા સાધુને આગ્રહ કરેછે. સાધુ બીજીવાર સભળાવવાનુ મુલ્ય દસ હજાર રૂપિઆ માગેછે. મુનિમ પાછુ માથુ મારેછે નીતિસેન કિંમત આપી તેજ ભજન સાભળેછે એટલામા શામદાસનુ આવવુ મુનિમ, દાનીપુત્ર નીતિસેન વિરૂદ્ધ વાતો સંભળાવી કજુસ પિતાને ઉશ્કેરેછે. શામદાસ તેને ઘર તજી જવા આજ્ઞા કરેછે. નીતિસેનની માતા શાન્તિનુ આગમન. પતિ–પત્નિ વચ્ચે તકરાર–સ પત્તીપર મરતો પિતા ધનને પુત્ર કરતાં વધુ સમજે છે. પુત્રને માતા તરફથી એક લાડુની ભેટ. માતા પુત્ર વચ્ચે દુઃખ ભરી જુદાઈ.

પ્રવેશ ત્રીજોઃ—કોમીક.

ગુટટુ ગોપાલ નામનો એક મોજીલો યુવક, સોળ વરસની કન્યા દેવલ કે જેનાં લગ્ન દસ વરસના છોકરા સાથે થયા છે, તેના પર મુગ્ધ બની તેની શોધમા ફરેછે. દેવલનું પાણી ભરી પાછું ફરવું. અરસપરસ પ્રેમ ચેષ્ટા.

પ્રવેશ ચોથોઃ—સ્થળ–હરમણીનુ ઘર.

હરમણીની પુત્રી રાગણીનુ સખીઓસાથે નદીમાં રમતાં નજરે પડવુ. નીતિસેનનુ ભીખારી હાલતમાં ત્યાં આવવું. ધન પર મરતી બહેન, ભાઈને આવી ખરાબ સ્થીતીમાં જોઈ તેને ધીક્કારી કાઢવું નીતિસેનની વીનવણી–બદલામાં ભાઈને સુકી રોટલીના ટુકડા આપી તુચ્છકારી કાઢી ઘરમાથી બહાર હાંકી કહાડવો.

પ્રવેશ પાંચમો—સ્થળ–ચદ્રસેનનુ ઘેર.

નીતિસેનના શ્વસુર ચંદ્રસેનનુ પોતાની પત્નિ પાર્વતીસાથે શામદાસનો પત્ર વાંચતા દાખલ થવું નીતિસેનનું ભીખારી હાલતમાં "વિશ્વાસ" નામ ધારણ કરી એને ત્યાં નોકરી રહેવા આવવુ, ચદ્રસેનને દયા આવવાથી તેને ન ઓળખતાં નોકર તરીકે રાખવું.

પ્રવેશ છઠ્ઠોઃ—કોમીક

વૃદ્ધ જગદેવ પોતાની સ્ત્રી તાડકાની બેવકુફીપર અફસોસ કરતાં દાખલ થવું. જુના વિચારો ધરાવતી તાડકા બાળક છુટવા ને જલદી જવાન બનાવવાની આશા આપવી. દેવલનું સુંદરભટ્ટ સાથે સાસરે આવવું. છુટવાનુ તેને જોઈ ગભરાવવું.

પ્રવેશ સાતમોઃ—સ્થળ, નલિનીનું શયન–ગૃહ.

નીતિસેનની પત્નિ નલિની નવા નોકર વિશ્વાસ (નામ બદલી રહેલો નીતિસેન) પર મોહિત પડેછે. અને પોતાના

ખરા દીલની લાગણી જાહેર કરેછે. નીતિસેન ઉશ્કેરાયછે. નલિની લાલચમાં પોતાની કિંમતી વિંટી આપે છે. નીતિસેન વિંટીનો સ્વીકાર કરેછે–પોતાની પત્નિને આવી બેવફા જાણી તેણી પ્રત્યે ફીટકાર વરસાવેછે. નલિની ઉશ્કેરાઈ જાય છે. નીતિસેન ક્રોધી બની ગુસ્સાના આવેશમાં નલિનીનુ ગળું દબાવેછે. શોર બકોર સાંભળી અંદરથી ચંદ્રસેન દોડી આવેછે. નલિની પોતાની પતિવૃતાપર હાથ નાંખવાનો ખોટો તહોમત નીતિસેનપર મુકે છે. ચંદ્રસેન નીતિસેનને મારી નાંખવાનો હુકમ કરેછે.

ટેબ્લો.

અંક પહેલો સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્રવેશ પહેલોઃ—સ્થળ–જંગલ.

ચદ્રસેનની આજ્ઞાનુસાર જલ્લાદોનુ જંગલમાં નીતિસેનને વધ કરવા લઈ આવવું ભુખ તરસથી પીડાતો નીતિસેન પ્રેમાળ માતા શાન્તિનુ આપેલુ લાડુ છેલ્લી સમયે ખાવાની ઈચ્છા દર્શાવવી. લાડુમાથી ચાર અણમોલ મોતીનું નીકળવુ એમાથી એ મોતી જલ્લાદોને આપવા માટે નીતિસેન કહેછે, અને જલ્લાદોને આ ખુની ધંધો છોડી સન્માર્ગ ગ્રહણ કરવા સદ્બોધ આપવુ. જલ્લાદોનુ નીતિસેનના આવા ઉંચા ઉદ્દેશો જોઈ તેને જીવિતદાન આપી ચાલ્યા જવું સત પુરૂષ સાધુનુ આગમન નીતિસેનને ઉપદેશ કરી એક પ્રસાદ આપી ચાલ્યા જવું.

પ્રવેશ બીજો—કોમીક.

તાડકા, લાડકવાયા બેટા છુટવાને સ્નેહ પાઠ શીખવેછે પત્થર પર પાણી છુટવો પત્નિ કરતાં માતા સાથે રહેવા ખુશી દેખાડે છે. બુઢા જગદેવ તથા દેવલનો અફસોસ.

પ્રવેશ ત્રીજો:—સ્થળ–સુંદરદાસ જવેરીની દુકાન.

લાડુમાંથી નીકળેલા ચાર મોતીમાંથી એક મોતી નીતિસેનનું સુદરદાસ જવેરીની દુકાને વ્હેંચવા જવું. લુચ્ચો જવેરી સુંદરદાસ નીતિસેનને ભીખારી હાલતમાં જોઈ મોતી પોતાનું છે એમ કહી ચોરીનો ખોટો તહોમત મુકવું. નીતિસેનનુ પોલીસને શરણે થવું.

પ્રવેશ ચોથો.—સ્થળ–ન્યાયકચેરી.

કોર્ટમાં મુકદમાનુ નીકળવું. આરોપી નીતિસેન પોતે નિર્દોષ હોવાનો દાવો કરેછે. કોર્ટ, કોઈ સદ્ધર આસામીની જામીનગીરી માંગે છે, નીતિસેન બચપણના દોસ્ત ન્યાયસેનનુ નામ બતાવે છે. ન્યાયસેને આવી જામીનગીરી આપવી. નીતિસેન પોતાના પાસે રાખેલા બીજા ત્રણ વધુ મોતી પુરાવામાં રજુ કરે છે. કોર્ટ માન સાથે છોડી દે છે. સુદરદાસ જવેરીને પકડવાનો હુકમ. ચોરને પોટલે ધુળની ધુળ.

પ્રવેશ પાંચમો·—કોમીક.

વૃદ્ધ જગદેવનો છુટવાની નાની વય પર અફસોસ. છુટવો આવી એક પ ડીત કે જે નાનાને જવાન બનાવવાની શક્તિ ધરાવેછે એવા મહાપુરૂષ આપણા ગામમાં પધારયા છે એવી ખુશ ખબર આપવી. ગટ્ટુગોપાલનુ પ ડીતના વેશમાં આવવું, અને દેવલને નસાડી જવાની યુક્તી રચવી.

પ્રવેશ છઠ્ઠો:—સ્થળ–રાજકુમારી કમળકુમારીનુ શયન ગૃહ.

એક જાદુગર રાજકુમારીપર મોહિત પડે છે. અને પોતાની મોહ જાળમાં ફસાવવા નીર્દોષ બાળાપર સીતમ ગુજારે છે. રાજા પુત્રીની આવી દયાજનક હાલત જોઈ અફસોસ કરેછે. સેનાપતી શહેરમાં એક મહા પુરૂષ આવવાની ખબર આપે છે. નીતિસેનનુ સાધુના વેશમા આવવું. ગુરૂએ આપેલા પ્રસાદને જાદુગર પર અજમાવવું. જાદુગરનુ બળી ભસ્મ થવું. રાજાની

શરત એ હતી કે, "જે કોઈ પુરૂષ મારી પુત્રીને જાદુગરના ફંદામાંથી બચાવશે તેને હું મારી પુત્રી વરાવીશ." શરત અનુસાર નીતિસેન સાથે રાજકુમારીના લગ્નની તૈયારી.

પ્રવેશ સાતમોઃ—સ્થળ. લગ્ન મંડપ.

રાજકુમારી કમળકુમારીનાં નીતિસેનસાથે લગ્ન આનદ.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ પહેલો.—ચદ્રસેનનુ ઘર.

સંસારના સર્વે દુ.ખો સહન કરી નીતિસેનનુ સારી હાલતમાં પોતાના શ્વસુર ચદ્રસેનને ત્યાં આવવું. આગળ ગુજરેલા બનાવોની યાદ અપાવવી. નલિનીએ આપેલી વિટી બતાવવી. નલિની પ્રત્યે સખત તીરસ્કાર વરસાવવો. નલિનીએ લજ્જા સહીત માફી માગવી અને પતિ સેવા માટે વચન આપવું. ઘણા લાબા સમય પછી પતિ–પત્નિ મેલાપ

પ્રવેશ બીજો—કોમીક.

રચેલી યુકતી અનુસાર ગુટુગોપાલનુ દેવલને નસાડી લઈ જવું. બુઢા જગદેવ, તાડકા તથા છુટવાનું હાય અફસોસ કરવું

પ્રવેશ ત્રીજો —હરમણીનુ ઘેર.

સારી હાલતમાં પાછું ફરી એક વાર નીતિસેનનુ બહેન હરમણીની મુલાકાતે આવવું નીતિસેનનો ઠાઠ જોઈ લોભી બહેનનો ભાઈ તરફ ખોટો હેત. સારા સારા ભોજન મંગાવી ખવડાવવા. નીતિસેન સમય વિચારી સુકી રોટલીના ટુકડા બતાવી આગલો સમય યાદ અપાવવો. હરમણીના પતિની અજાયબી. ભાઇનો બ્હેન પ્રત્યે સખત તીરસ્કાર તથા ફીટકાર, અંતે માફી આપી ચાલી જવું.

પ્રવેશ ચોથો:—શામદાસનું ઘર.

પુત્ર વિયોગમાં દીવાની બનેલી પ્રેમળ માતા શાન્તિનું બીમાર પડવું. શામદાસનું પોતાની હાલત પર અફસોસ. અંતે શાન્તિનું બેભાનીની ઉંઘમાં પડવું, સર્વે તેને મૃત્યુ પામેલી સમજવી. એટલામાં પુત્ર નીતિસેન, નલિની, કમલકુમારી વગેરેનું દાખલ થવું. માતાને પરલોકવાસી જોઈ દીલગીર થવું. અને જીંદગીનું છેવટ લાવવા માટે આત્મહત્યા કરવાની કોશેશ. મહાસાધુનું આગમન. નીતીસેનને આપાપી કામ કરતા અટકાવવું અને શાન્તિ સજીવન છે એમ જણાવવુ. અંતે માતા-પુત્ર મિલન મંગળ પ્રસંગે રાજકુમારીની ઓળખાણ. સર્વે ભેદનું ખુલી જવું. આનંદ.

અંક ત્રીજો સમાપ્ત.

બનામે ખુદા.

નુરાની મોતી

૧

દાવર થાવર જાવેદાં
તોરી સારી ન્યારી ન્યારી ગુલકારી દેખી શાન જાન.
આલમકી આસા તુહી આલમકા આધાર,
સચ્ચા તેરા નામ હુએ ઔર ઝુટા તેરા સસાર.
અદર બાહર હર ઘરમે, નુર હુએ હર અખતરમે
હો ગુલકારી નાથ મુરારી દે સુખકારી
સરવર બરતર તુ નીગેબહાન.

૨

કીસાન—ગૌમાતાકા પાલનવાલા, સબ ઘરકા ઉજાલા.
પરભુને ધનવાન બનાયા, હીન્દુ ધર્મકો નહી ગવાયા.
અયસા દીલ નહી કિસીને પાયા,
દેખો ખેવનહારા પ્યારા.

૩

સાધુ—હુએ આસકા બાપ, ઔર નીરાસકી મા, દુનીયામે,
હોતેકી બહેન, મુસીબતકા દોસ્ત, દુનીયામે.
જોરૂ હો સાથ, પએસા રહે ગાંઠ, દુનિયામે;
જાગે સો પાએ, સોએ ગવાએ, દુનીયામે.

૪

શાંતી—રસ્તા સુખ મોક્ષકા તોરા ઈસકેહી હાત હુએ.
મન સોચ સમજ કછુ ધન નહી આવે—
કામ મરનકે બાદ ચીતામે પ્રાનપીયા રે.

૫

શાંતી—બનકે જાલીમ તુ મેરી ગોદ ના ખાકમે મીલા.
મામતાકી મારી એહ માતા દુખ ભરીયા,
ભીક્ષાકો દામન પસારે હ એ;
મોરી બીનતી અકારત જાએ ન પીયા, પએર પરૂં.
હો નહી સકતી જગતમે કોઈ દઓલત મેરી,
હુએ એહી મેરી કમાઈ એહી ચાહત મેરી,
નવ મહીને જીસે ઈસ પેટમે રખકર પાલા,
ન લુટાવો, ન લુટાવો, વોહ મુહબ્બત મેરી.

૬

શાંતી—મુજ ઈન્દલીએ જારકી સભી હસરતોંકો મીટા દીયા,
બેરહેમ બાગબાનને દામને ગુલ છુડા દીયા.
દીલસે જો દીલ જુદા કીયા, હાએ ફલક એહ કયા કીયા,
ગોદકે મેરે પાલેકો મુજસે જો યુ જુદા કીયા.
જાવો સીધારો મેરી જાન, ઈશ્વર હો તુજપે મેહેરબાન,
બીછડે હુવે મીલેંગેં ફીર, કીસમતને ગર મીલા દીયા.

૭

દેવલ—મએ નુકીલી નારી નીરમલ પાનીકી ગગરી ભરતી.
પાનીકી ગગરી સરપર ધરતી રે.
જાતી હુ મએ પાની ભરને
જોબન મેરા ફુટા હુએ પડતા.
નખરેસે મએ નજર કરૂં જો
હાય હાય કેહે હરએક મરતા.

૮

રાગીની—સમય સબ યુહી બીતા જાય

આવેગા સંગ કઓન હમારે જાવે સો આ જાય,
છોટા બજરા સજા હમારા હીલતા ડુલતા જાય.
જુઈ ચમેલીકે હારોકા હીલના રહા લુભાય,
ફહરાતી રેશમી પતાકા ધીમી હવા સુહાય.
પશચીમકા આકાશ દેખીયે સંધ્યા કાલ સમાય,
નદીયા ભીતર આલમ બજરા હીલતા ડુલતા જાય.

૯

રાગીની—કગનવા, જીયરા કર ડાલે તેરે સદકે એહ લે લે,

ચાહો અગર તુમ ધનપતી કર ડાલે.
મેરે બાજુકો ગરવા લગાઉંગી.
ઔર શરબતકે પ્યાલે પીલાઉંગી
અચ્છે અચ્છેસે ભોજન ખીલાઉંગી
ઔર દીલકી મઓ હસરત મીટાઉંગી.

૧૦

હરમણી—દીલપર નીઠુરાઇકા મારા તીર મોહે કારી.

સહું કએસે મએ બતા એહ,
ગએરત તજકર જીલ્લત ખારી.
ભાઈ કહે તુઝે કઓન ? છેદે સીના.
ખાલી હાતોંસે આયે, જીયા તુ મોરા જલાયે,
નાહી ઝેલુ બીપતવા એહ અયસી ભારી.

૧૧

નલીની—સુર્ય હોતે અસ્ત સંધ્યાકે સમય આહેં ભરૂં,
હેરતક મએ દુરતક આકાશકો તાકા કરૂં.
જબકે સોઉં રાતમે, રોઉં પડી એકાંતમે,
તર કરૂ તકીયા, કહે કએસે અરી ધીરજ ધરૂં.
મએ ન જાનુ કઓન અપના હએ કીસે અપના કહું,
સબ યહાં આવેં, હસેં, ચલદેં, કહો કીસપર મરૂ.
મએ ન જાને કીસલીએ જીતી હું જીવન વ્યર્થ હએ,
જબ નહી ભરતાર તો કયા સબકે મુંહ તાકા કરૂં?

૧૨

નલીની—છએલા મોરે હીયામે બસી છબ તોરી
પ્યારી પ્યારી મતવારી.
તન મન ધન સબસે મએ હારી
એહ મોહની મુરત હીરદે કે અબ મન્દરવામે
રાખુ છુપાએ દીનરયન ઓ દીલબરીયારે
તુને પ્રેમ કટારી મારી દીલપર મએ બલહારી
તેરી અદાપર તનકો ફીદાકર મનકો લુટાકર
જાન જહાનસે વારી

૧૩

નલીની—નારી કહો કએસે પીયાબીન સોહાય.
દેખી પીયુકી રાહ, ન માલુમ, હુવે ગુમ,
યહાપે જવાની દીવાની સતાય.
અપના બનાકે છોડ ગયે મુઝે કલપાય,
ખબર ન લીની નલીની કુઢાય,
શામ સવેરા ગમને ઘેરા, દીલમે અંધેરા,
કયુ હો બસેરા, નહી સહારા, કઓન હએ મેરા,
હરદમ મનકો નહી ચયન
નીસદીન તડપુ બીરહા દુખ જલાય.

૧૪

સાધુ—નીપટ મેરા હુએ તોભી જાન પડતા વોહ ન મેરા હુએ,
નેહારૂ નીત્ય પર પરીચય ન અબતક ઉસકા પાયા હુએ.
હૃદયકેબીચ હુએ પર પાસ પાતા હું નહી ઉસકો,
ઉસીકે ખોજમે અપનેકોભી મથને ગવાયા હુએ.
મીલે પલમે ફીર એક પલમે ન મીલતા હુએ અજબ
રંગ હુએ,
મીલનમે ખોભી જાતા હુએ, બીરહામે મીલભી જાતા હુએ

૧૫

સાધુ—ઈસ સંસારમે, સકલ કાલકા બીછા હુએ ફન્દા,
મતલબકા જાન બદા
નામ ધામ હુએ નશ્વર માયા, દેહ રૂપ સબ ગન્દા,
સત્ય નામકા સાથ ન છોડે,
ભજન પ્રભુકા તુ કરલે અય પ્યારે.

૧૬

દેવલ—મારો કારી કારી મોહે પ્રેમ કટારી મોરી જાન.
છુટવા—જારી જારી જારી મોહે માફ કરોજી ખાલા જાન.
દેવલ—વારી વારી વારી તોપે છએલ બીહારી મોરી જાન.
છુટવા—અરે હટજા પરે હટજા મોહે ના સતા.
દેવલ—લેલુ ગોદમે લેલુ મએ તુમેહ લેલું ગોદમે-
છુટવા—માતાકો બુલાઉં મએ.
દેવલ—ગોદમે ખીલાઉ મએ
છુટવા—પીતાકો સુનાઉ મએ
દેવલ—વારી તુમપર જાઉ મએ.
છુટવા—જાવો મેરી નાની જાન
દેવલ—વારૂ તોપે અપના પ્રાન
છુટવા—જાતી હુએ હમારી જાન.
દેવલ—ઓસા દેદે મેરી જાન.

૧૭

તાડકા—હમપે દયા કર લડડુ ખાકર ઈસકો જવાન બનાના—
ગુટ્ટુ—હાં હાં.
દેવલ—ઠીક ઠીક
ગુટ્ટુ—યહાંસે ચલકર મનતર પઢકર.
છુટવા—મેરે પીતાકો ઔર માતાકો ચમતકાર દીખાનાજી
દેવલ—ગુટ્ટુ ગુલ મએ બુલબુલ શયદાઈ
તાડકા—મએ ભી ધન દાન કરૂં તુમપર કુરબાન
મગર પુરા અરમાન કરો મેરા ઈસઆન
છુટવા—કહકો બહાવ મેરે
તાડકા—મનકો સમઝાવ મેરે
દેવલ—યહાંસે લેજા મુઝે જલદીસે અય જાન

૧૮

દાસીયાં—ગવાંએ ગઈ સજની રગાયે દુખ રંગમે
હા હાં રે હોવે સનસનાહટ, થબરાહટ અંગમે
જોબન રસ ઝુકી રહે મદન પવન તુફાન
ઈશવરહી ઈસ કષ્ટમે મદદ કરે ઈસઆન
દેખોરી સખીરી સારી કમલાકે અગમે
હરી હરી ખડી ખડી દેખું હું મય પરભુકી શાન
અયસા કોઈ બીર હો જો બચાવે ઈસકી જાન.

૧૯

કમલા—ઓ મનહર દીલબર જાના યારાના નીબાહના
મએ તન મન ધન સબ તુજપર વારૂં સાજના
હએ કુરબાં મેરી જા સઓ દીલસે જાનેજાં
દીલજાની મેરી ચાહત મેરી ઉલફત
દીલમે રખ સદહા

જાન તેરે જયસે સનમકો જો પાએંગે
ગમ સબ ભુલાએંગે ગુલશનમે જાએંગે
હમ તુમહારે, તુમ હમારે, હરદમ કહેલાએંગે.
દીલદારી રખના મેરી, મએ બન જાઉં ચેરી તેરી

૨૦

દાસીયાં—હાર મોતીયોકા સોહેવાલીકા સેહેરા
ગુન્દ લારી માલન ઝમકદાર સેહેરા.
સોનેકે કલસ ભરે નગરમે સોહાય રે,
સજે હુએ મીંધાર લગનદાર ગ ધનવાર.
કુંવર રજવાડે દેસ દેસકે ભર લાએ કંચન થાલ,
આયે ઉતારન આરતી ગલે ડાલે મોતનહાર,
ચંદન ચૌક પુરાએ આગન આસન લગન સોહાય,
સાજે ગાજે નઓબત બાજે તાસે ઢોલ નગાર.

૨૧

ખ્વાસે—વાહવા રચા હુએ કયા દઓર આજ
એહ ઉમગ રાગો રંગ હુએ યહા નીરાલા
જામ હુએ મુલકા શોર હુએ ગુલકા,
કયાહી રાજ હુએ, કયા સમાઆજ હુએ,
સાકીયા લા પીલા, મદવાલા પીલા,
વારી વારી જાએ સારી હમ સહેલીયા,
મીલકર સારી નાચે સખીયા
મીલકર ગાએ ગુઈયાં
સાગ ધપ, મની નીધ, પસાગમ, નીધપ,
સાધ ધપમ પરે સાની સાપમ

૨૨

નલીની—સ્વામી દુખકે રંગમે ઠરૂ હું મએ રાર,
ચેરી તેહારીપે બીપતા એહ ભારી હુએ,
મય હુ નારી અનારી નાથ તેહારી,
દીલસે હટાવો દુખકા બાર,
માફ કરો મુઝે નાથ મુરારી.
ચેરીપે રખીચો પ્યાર.

૨૩

દેવલ—આ જારી નીન્દીયા તુ આકયુ ન જા
મેરે પતીકી આખોમે ધુલ મીલ જા,
મેરે છોટેસે પતી તુ સો કયુ ન જા,
મેરે જાનેકી તુઝે ખબર હો ન જા
આતી હું ગુટડુ મએ આતી હુ
માઅસુમ બાલક સુલાતી હુ
ગુટડુકે સાથ મય જાતી હું
ઈસ શાદીકા મજા ચખાતી હું

૨૪

તાડકાં--બેટા અપના ર ડુઆ હુવા
છુટવા—ગજબ સીતમ અલમ
જગદેવ—બહુ પહોંચ ગઈ મસાનમે
છુટવા—માતાજી એહ કએસી હુઈ
તાડકા—હાએ બેટા બુરી હુઈ
છુટવા—પએસા સાથ લેકે ગઈ
જગદેવ—સબકો દાગ દેકે ગઈ
છુટવા—અમ્મા—
તાડકા—બેટા—
છુટવા—નાક કટ ગઈ સંસારમે

• ૨૫

હરમણી—સુખી રહો, પીયારે ભઈયા ધનકે ખેવઈયા,
જુગ જુગ જીયો રહેકે શાદમાં.
બાહુરાદ હોને દે, મુજકો શાદ હોને દે,
આસ પુરી હોને દે, દીલકા દાગ ધોને દે.
બહેન એહ પ્યારી જાએ બલહારી,
બઢકે હો તોરી ઉમરીયા

૨૬

હરમણી—મોહે માફ કરો સગરી ખતા તુમ
બીનતી કરત હું અરજ તુમ સુન લો દીલસે ભુલાવ
ડારૂ અબ ગર બહીયાં
ગમસે જરત હું હાત જોરત હું દુખસે બચાવ
પડું હું તોરે પઈયાં

૨૭

સબ—નીસદીન સબ દીલ મીલે જય જય
જય જયકી ધુન મુખનસે નીકાલો,
શુભ રહે નીસદીન હીત ચીતસે હર બોલો.
સકલ જગતમે સભી સુખ પાવો પાવો
ઘડી મંગલ ભરી સુખકારી દુખહરી
નીતીસેનકો પાવો જય બોલો.